

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 100 D. POLUGOD. 50 D.
ČETVRIGOD. 26 D. POJEDINI BROJ 2 D.

Nakon izbora u Engleskoj

Izbori u Engleskoj provedeni su. Izborna borba bila je žestoka i burna i donijela je veliko iznenađenje cijelome političkom svijetu. Nitko se nije nadao tako jakoj pobjedi konzervativaca i ovom potpunom porazu liberalaca. Jesu li razlozi ove pobjede konzervativne stranke Mac Donakdova ruska politika ili slučaj, uvjetovan engleskim izbornim redom ili pak strah liberalaca pred laburističkom politikom zbog kojeg su navodno u velikom broju glasali za konzervativne kandidate, za nas cioniste potpuno je irelevantno. Za nas važi činjenica, da sa vlade odstupa ona stranka, koja naš pokret prati nekim iskrenim simpatijama, da je potpuni poraz doživjela i time izgubila svoj utjecaj u parlamentu ona liberalna stranka, kojoj pripadaju Lloyd George, Balfour, Herbert Samuel i t. d. i koja nas je uvijek snažno podupirala i da — naprotiv — na vladu dolazi ona stranka u kojoj imamo, ne baš neznatan broj političkih protivnika. Tko ne prati internacionalmu politiku, a napose englesku i s njom u vezi našu cionističku, mislit će, da se naša politička situacija pogoršala i da je naš položaj u Palestini ponešto ugrožen protivničkim i Arapima sklomim elementima u konzervativnoj stranci. Da to nije tako, kazuje nam već sama činjenica, da smo iza pada i raspada koalicijske vlade Lloyd Georga imali dvije konzervativne, a da se engleska orijentna politika, a time i palestinska nije ni u čem promijenila i da su sve vlade potvrdile Balfourovu deklaraciju i obvezu Engleske, da ispuni Židovima dana obećanja. Medjutim, bila bi naivnost, bila bi totalno neispravna i veoma labava politika s naše strane, kad bi je gradili tek na izjavama simpatija pojedinih državnika. Cionistička politika počiva na dva jaka stupa: na interesu Engleske u Palestini i na našim realnim uspjesima kod izgradnje zemlje.

Balfourova deklaracija, čiju smo sedmogodišnjicu netom proslavili nije tek akt simpatije i gentlemanstva, nije tek akt pieteta i milosrdja za bijedne židovske mase u istočnoj Evropi, već je u prvom redu diplomatski akt britske vlade, koja se našla pred činjenicom, da je osvojila Palestinu, na koju je aspirirala odavna, pa ju je htjela i zadržati. Sve ostalo, pa i simpatije za naš pokret, dolazi tek u drugome redu. Pa i ove simpatije uvjetovane su bar velikim dijelom interesom, političkim i ekonomskim. Mnogo svjetla unaša u ovo pitanje sada objelodanjeni dnevnik lorda Bertie, bivšeg engleskog poslanika u Parizu, iz kojeg smo donijeli dva izvad-

ka, koji se odnose na cionizam i Palestinu. Prema tome sami Lloyd George, Balfour i lord Milner motiviraju deklaraciju financijskim, političkim, a i nekim duševnim motivima.

Pa kad znamo, da su ovi nama potpuno skloni engleski državnici potpomogli naša nastojanja u prvome redu iz interesa engleske politike, onda je jasno i logično, da su konzervativci, kad su potvrdili palestinsku politiku Lloyd Georgea i Balfoura, imali kod toga sigurno još i više interesa. Na dlanu je! Strateško zaledje Sueza i stanica na putu u Mezopotamiju.

Mi smo time interesno vezani uz Englesku i njenu politiku na prednjem Orijentu. I stoga možemo mirno i bezbrižno gledati, kako se u Engleskoj mijenjaju vlade. Naš položaj u Palestini ostaje isti. Imamo slobodne ruke, da gradimo zemlju.

*

U isto vrijeme sazvana je izvanredna plenarna sjednica Saveza Naroda sa zadaćom, da riješi goruće pitanje granica Iraka. Posebna komisija, kojoj je na čelu bio Branting, ispitala je ovo pitanje i donijela samo provizorno rješenje, prema kojemu turske čete ostaju djelomično u zauzetim pozicijama, a djelomično ih moraju napustiti. Izabrana je komisija od 3 člana, koja će se uputiti na lice mjesta i tamo proučiti pitanje regulacije granica. Kakvo će stajalište spram toga zauzeti nova engleska vlada, još ne znamo. No intervencija oružjem spriječena je i time je u onom dijelu prednjeg Orijenta zavladao opet mir.

U Ženevi zasijeda mandatarina komisija Saveza Naroda. Primila je izvještaje mandatarinih sila, koje su podnijeli sami guverneri područja. Sir Herbert Samuel i prof. Weizmann lično su bili u Ženevi i podnijeli opširne izvještaje. Do danas još nemamo vijesti o jednom rješenju komisije, jer se očekuje, da se ista ne će zadovoljiti tek konstatacijom, je li mandator ostao u granicama mandata, već će i prosuditi, jesu li iskorišćene i podane pomoći. Možemo se dakle nadati, da će mandatarina komisija naskoro dati svoje mnijenje o administraciji u Palestini. Pitanje je hoće li se kod toga baviti i onom tačkom mandata, koja govori o osnutku židovske domaje. Vjerojatno je, da ne će predbaciti britskoj vladi, da je u tom pogledu učinila premalo. Mi sami, koji smo veoma često Herbertu Samuelu predbacivali, da za nas čini premalo, da preko mjere ograničuje imigraciju, i da se ne brine za naše školstvo, moramo priznati, da nam je palestinska vladanaročito u zadnjoj godini u mnogome bila na ruci. No očekujemo još rješenje mnogih za nas

životnih pitanja. Građansko pravo, autonomija općina, gradnja luke i drugo, sve to ovisno je o engleskoj vladi u Londonu, no u velike ovisi i o potpori Saveza Naroda.

J. A.

Hebraizacija

1.

U Erec Jisraelu dočekuje narodni pjesnik Hajim Nahman Bjalik narodnoga vođu Hajima Weizmanna čudnom dobrodošlicom. Veli mu, neka ne zaboravi, da mi imademo dva bremena, dvije dužnosti, dva zadatka. Nije dosta samo skupljati novac, nego treba promicati duševni rad. I Weizmann obećaje, da će poslušati njegov zahtjev, da će Cionistička Organizacija nastojati više, no dosad o kulturnom radu, napose o hebraizaciji.

Hebraizacija je dosta širok pojam. Najprije to znači naprosto naučiti jevrejski jezik iz ma kojega udžbenika. A kad se dignemo do te stepenice, onda tek vidimo, kako smo malo učinili. Jer jevrejski jezik nije zgusnut i sadržan ni u jednoj učevnoj knjizi. Jevrejski je jezik, onaj pravi i nepatvoreni, onaj, što je stvoren od mnogih naraštajeva, sačuvan i zatvoren u spisima i djelima tih generacija: od biblije, talnuda i mišraša preko pajetana i španskih pjesnika, filozofa i kabalista sve do u novo doba novojevrejske književnosti. Tu je naš jezik, čist i neokaljan barbarizmima, glomaznim nasljedovanjem onih jezika, koje Židovi govore u običnom životu. Ono, što kod drugih nalazimo, ako zadjeemo u narod, pa slušamo kako govori, to se u nas nalazi u spomenima narodnoga razvitka, to je sačuvano u jevrejskoj knjizi. I zbog toga čim naučimo osnovna počela gramatike i nešto riječi, mora da počnemo čitati i čitati: najprije lake dijelove Tore, Knjiga Samuelovih, Kraljeva, Rut i Ester, onda teže dijelove, Proročke i Psalme, izabrane izvratke Mišne, Agade i sve dalje i dalje. Čitajući ta djela vidimo tek pravi smisao hebraizacije: ukazuje nam se snaga židovskoga duha i bogatstvo jevrejske književnosti. Tu crpemo one židovske vrednote, koje su toliko puta bile predmetom teoretskih rasprava i programnih nacarta. I onda znamo, da i ova druga stepenica hebraizacije nije konačna. Pošto smo upoznali jezik i književnost, hoćemo da se potpuno svežemo s narodom svojim, da živimo što više njegovim životom. To je hebraizacija života: da mjesto druge lektire čitamo jevrejsku, da na našem stolu ili noćnom ormariću stoji jevrejska biblija i jevrejska moderna knjiga, da prije spavanja mjesto drugih nevina preletimo koje palestinske novine

ili koji drugi jevrejski časopis. A možda će nas ovo čitanje jevrejskih djela ponukati, da vršimo velik dio židovskih obreda — ne iz pieteta prema nečemu mrtvome, nego upravo zbog toga, što smo osjetili život i životnu vrijednost tih forma, koje vežu prošlost sa sadašnjosću i jedine raštrkane dijelove naroda u čvrstu, nerazdruživu cjelinu.

2.

Prvi je put dakako do te hebraizacije života učenje jevrejskoga jezika. Čini se, da je zahtjev toga učenja toliko jasan, toliko teoretski protumačen i prihvaćen, te sad treba samo pokazati put izvedbe, kako da naučimo jezik. Ali to se samo čini! Nebrojani uzaludni pokušaji, koji su gotovo svagda svršili s potpunim neuspjehom, traže, da se pozabavimo i ovim pitanjem: na čemu se temelji naš zahtjev hebraizacije i zašto nije dosad nikako uspio?

Ima dvije stvari, u kojima se pokazuje cionizam. Jedno je: spremnost, da se izvrši kakav čin, da se jedamput učini što god za cionističku ideju. To je gotovost za neko vladanje u nekom momentu. Posve je nešta drugo: pripravnost, da se promijeni čitav život, da svaki čin bude diktiran od cionističke ideje. To je gotovost za stalno, cionističko držanje u čitavom životu.

U nas se na žalost još nije došlo do te druge točke. U nas je vrhunac cionističkoga i moralnoga cionističkoga uspjeha u tome, da netko »žrtvuje« koju sumu za cionističku ideju. I prema tome uspjehu iščekava sav tih duševni rad, ne čine se znatnim predavanja i vlastito čitanje, pa i sam jevrejski jezik nije onda tako bitan. Jer nema sumnje: u jedan čas može da čovjek nosi samo jedne breme, a drugome čovjeku može da nametne jedva i to jedno. Da, nema sumnje: nitko nije dosad mogao postići harmoniju između nabavljanja novaca i hebraizacije života u isti čas. Jer nije lako ni jedno ni drugo.

Za hebraizaciju treba čvrste volje — i pročišćene svijesti, da bez nje nema smisla čitav cionizam. Onda će se uvijek naći put. Onda će biti dovoljna za početak i knjiga Moseša Ratha, inače dosta loša, jer je skupila mnogo barbarizama, koji se protive duhu jevrejskoga jezika, i dosta nepedagoški sastavljena, pa zbog toga dosadna i neprivačiva. Onda će svatko bilo u kurzevima s pravim učiteljem ili s nekim, koji već znade nešta jevrejski, bilo samouk prijeći kojih 40—70 lekcija Rathove knjige, da uzme onda u ruke »Dikduk maasi« (Praktična gramatika) i Filmanov hrestomatski udžbenik »Lašon vasefer« (Jezik i knjiga), a uz njih već onda i bibliju, koja svojim divnim sadržajem i još divnijim stilom sladi muku učenja i svedjer iznova mami na čitanje.

Dabome treba za oto čvrste, čvrste volje. I dakako: sav bi taj rad bio znatno lakši, kad bi bilo vrsnih učitelja. Jer samouka ima medju nama vrlo malo, a i »duh vremena«, koji se muči, da svakome što većma olakša sticanje znanja, ne pogoduje tome sistemu. Ali tu onda dolazi pitanje novaca. Imamo dosad četiri Saveza (Savez Jevrejskih Vjeroispovjednih Općina, Savez Cionista, Savez Jevrejskih Ženskih Udruženja i Savez Židovskih Omladinskih Udruženja), kojih bi

svaki morao raditi i o hebraizaciji. No do sada još ne vidjesmo mnogo uspjeha. Premalo cirkulira krv iz podružnica u maticu i iz središnjice na periferiju. Premalo ti Savezi oživljavaju život i rad našega židovstva. Previše se zadovoljavaju organizacionim radom, premalo davanjem političajeva, gdje ih treba, i novca, gdje ga treba.

Predlagalo se već često, da se stvori Keren-Tarbut, kulturni fond, koji bi imao zadatak, da smješta učitelje tamo, gdje ih treba, da šalje jevrejske knjige u mjesta, gdje ih nema, a ima ljudi, koji bi ih čitali. Jer ne smijemo zaboraviti, da je to iluzorna hebraizacija i uzaludno učenje, ako nema već i za početnike, čim su svladali prva počela jezika, zgodnih, to jest lakih i lijepih knjiga, da ih čitaju. Još više su te knjige potrebne naprednijima, da ne zapuste učenje i ne zaborave i ono, što su naučili.

Možda današnji momenat nije zgodan za stvaranje novoga fonda. Možda — i ako je hebraizacija prijeko potrebna. Ali onda treba da one organizacije, koje već jesu, i koje imaju u svome programu i kulturno djelovanje, porade o vršenju svoga programa, da dadu mogućnost učenja smještanjem učitelja i nabavljanjem jevrejskih biblioteka.

Ali te organizacije mogu samo da omoguće i olakšaju učenje. Ono samo ostaje ipak bremenom i dužnošću, u svakom slučaju, s tim olakšicama ili bez njih. Ostaje dužnošću onih, koji osjećaju, da će im bez njega cionistička ispovijest ostati bez vrijednosti i bez smisla, jer će kroz cijeli život nositi u sebi problem, po čemu su i zašto su cionisti ili pače, po čemu su Židovi, jer će se kroz čitav život mučiti, da se riješe nesklada između zahtjeva i zbilje, između židovskoga htijenja i nežidovskoga, tudjinskoga življenja. Kroz sav će ih život mučiti ovo tragično dvostvo, ne budu li hebraizacijom stekli stalan pol, da se oko njega kreće jednovit i cjelovit njihov život, istrnut iz okolnoga svijeta i svezan sa židovstvom čvrstim sponama jezika i kulture.

Cvi.

Cionistički pokret u Rusiji

Već nekoliko puta izvjestili smo o načinu, kako se u sovjetskoj Rusiji guši cionistički pokret. Sovjetu uz bok stojeća organizacija židovskih boljševika, takozvana »Jevsekcija« sama je najgorljiviji protivnik svakog naglašavanja židovskog nacionalizma, hebrejske kulture i židovske Palestine. Još u septembru uapšeno je u Rusiji 3000 cionista, većinom članova cionističko-socijalističke stranke, (lijevi Ceire Cijon), koja je danas jedino jače uporište cionizma u Rusiji. Pošto je od ovih 3000 uapšenih 2400 pušteno na slobodu, zadnih je dana uslijedilo ponovno uapšenje cionističkih masa. Razlog ovog uapšenja je letak, koji je prigodom jedne nacionalne konferencije u Ukrajini raširila cionističko-socijalistička stranka. Letak donasmo niže u izvadku:

Židovskim radnicima, seljacima, zanatlijama i radničkoj inteligenciji!

Dokora sastat će se u Ukrajini konferencija narodnih manjina. Tek u 7. godini revolucije priznao je Sovjet pravo narodnih manjina da saradjuje na izgradnji rada

u zemlji, za koje se pravo naša stranka uvijek borila. Ova konferencija treba da medju ostalim donese i riješenje bolnog pitanja života židovskog radništva. No kod vladajućeg terora, gdje nema slobodne socijalističke javnosti, naravno da ova konferencija ne će dati ono, što bi trebala. No ako Vi, svi Židovi koji radite, podignete Vaš glas o bijedi u kojoj živite, bit će ova konferencija korisna. Zar treba, drugovi, tek naročito upozoriti na naše rane? Pa cijeli nam je život jedna velika rana!

Židovski radni stalež ekonomski je uništen. Židovski radnici i namještenici bacaju se kod ukrajinizacije i bijelo-rusifikacije prvi na ulicu. Židovski obrtnici i zanatlije guše se pod velikim porezima i nemaju mogućnosti, da se organizuju. Kod podjele zemljišta oni bivaju skraćivani i trpe od antisemitizma organa, koji dijele zemlju. Za deklasirane elemente kao malotrgovci i posrednici, koji su uvedbom kooperativa i državne trgovine uništeni i ostali bez kruha, nema puta, da predju produktivnome radu. I židovska radna inteligencija trpi od pomanjkanja rada i propadanja židovskog kulturnog života.

Židovski radni stalež duševno je uništen. Broj židovskih škola je minimalan i one jedva nekako životare. Jevsekcija uništila je židovske kulturne institucije, a da na mjesto njih nije mogla, da stvori nove. Nema židovske literature, židovska djeca ne znaju tko je Bialik i Perek, nema židovskih knjiga, novina osim službenog i lažnog »Emes« i »Komunistička Zastava«. Jiddiš je za Jevsekciju samo sredstvo za bržu asimilaciju. Prognan je hebrejski jezik. Barbarsko proganjanje ovog jezika sa strane Jevsekcije kompromitira Sovjet u očima čitavog svijeta.

Židovski radni stalež je politički uništen. Sovjet dao je radnom staležu teritorijalnih naroda mogućnost, da govori o svojim naročitim potrebama, da izgrade svoj život. Pa i najmanji narodi, Girianci i Čubaši imaju svoju autonomiju, svoje narodne organe i zastupani su u vijeću narodnosti. A milijunima Židova oduzeta su sva politička prava manjine. Jevsekcija komunističke stranke, jedna mala grupa karijerista i renegata, koje nije nitko izabrao guši svaku inicijativu organizacije židovskog radnog staleža i pogoršava tako njegov strašno teški položaj.

Židovski radnici! Pitajte na konferenciji gospodu od Jevsekcije, što su učinili, da stanu na put eksploataciji židovskog radnika? Šta su učinili za židovskog obrtnika i zanatliju? Šta su učinili, da se deklasirane mase židovske privedu produktivnome radu? Šta su učinili za školstvo, za profesionalno i tehničko obrazovanje, za znanost i umjetnost itd. itd. U 7 godina njihovog vladanja pridonijela je Jevsekcija mnogo uništenju Židova, a da nije ništa stvorila. Bacite im to u lice, otkrijte pred cijelim ruskim i židovskim društvom truloću i lijenost ovih ljudi. Zatražite nacionalnu radnu autonomiju, židovska radna vijeća, koja će biti slobodno birana. Zatražite osnivanje emigracionih institucija i sekcija u profesijskim društvima itd. Tražite škole i protestirajte protiv sredovječnog proganjanja hebrejskog jezika.

Drugovi! Ne vjerujte provokatorskim lažima Jevsekcije o Palestini! Rad za narodno-socijalnu izgradnju Palestine razvija se sve više i jače i to je riješenje glavnog problema židovskog radništva u cijelome svijetu. Zatražite stoga pravo na saobraćaj sa Palestinom. Oslobođenje židovskog radnog staleža nemoguće je bez opće promjene vlade, a ova promjena moguća je samo na temelju aktivnosti židovskih masa. Veliki broj drugova sjedi radi obrane naših interesa u zatvorima, mnogi su u progonstvu i mnogi morali su ostaviti zemlju. No cionističko-socijalistička stranka, jedina stranka židovskog socijalizma, živi i pokraj terora i nastavlja svoj rad u borbi za oslobođenje židovskog radnog staleža.

Već to je dovoljno, da nam bude jasno, kako su teške životne prilike Židova u Rusiji, a napose cionista. Ista stranka lijevih Ceire Cijona izdala je sada nakon ponovnog apšenja cionista slijedeći apel na židovski radni narod cijeloga svijeta, u kojemu najprije prikazuje teške prilike tamošnjih Židova i naglašava svoju čvrstu volju, da se sama na svaki način brani od rovarjenja i terora Jevsekcije. No nisu u stanju, da pomognu stotinama cionista, koji sjede u zatvorima i deportirani su u najzabitnije krajeve Rusije, a da protiv njih nisu provedeni ni sudbeni postupci. Oni brane svoju čast jednim načinom, koji im je preostao, a to je štrajk gladju, koji traje po 8—12 dana. Židovski radni narod ne smije ostaviti, da propanu ovi vrijedni ljudi. Mora se pomoći njihovim bijednim porodicama. Stoga se oni obraćaju za pomoć, koja je prešno potrebna.

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Jedna izjava lorda Balfoura. Prigodom 7. objećnice dana, kad je objelodanjena deklaracija, koja nosi njegovo ime, lord Balfour dao je Cionističkoj Organizaciji slijedeću izjavu:

»Ja Vam najsrdnije čestitam uspjesima koje je postigao do sada cionistički pokret i želim najbolje u daljnjem napredovanju. Bez sumnje se moraju svladati još poteškoće. To je razumljivo. No oni, koji kao ja čvrsto vjeruju u budućnost cionizma, mogu da u prošlosti crpe nove snage.

Židovi u novom engleskom parlamentu. U netom provedenim izborima izabrano je u parlament 14 židovskih zastupnika. Polovina t. j. 7 zastupnika pripadaju konzervativnoj stranci, to su major I. Brunel Cohen, Sir Walter de France, Sir Philipp Sasson, D. Finburgh, Isidor Salmon, A. M. Samuel i Samuel Samuel. Liberalnoj stranici pripadaju 5 Židova i to: Sir Alfred Mond, Major L. Hore-Belisha, dr. G. F. Spero, Percy A. Harris, Bethnal Green i I. Sunlight. Laburistima pripadaju dvojica: Emanuel Shinwell i M. Turner-Samuels.

Sir Philipp Sasson biran je u onom kotaru, koji je svojedobno, nakon ukidanja zakona o nemogućnosti izbora Židova za poslanike, prvi puta izabrao Mayer de Rothschilda u parlament. — Izabrali Samuel Samuel brat je lorda Blarstedsa; Isidor Salmon je poslovni ravnatelj poznate tvrtke Josef Lyons; Finburgh, koji je pobijedio nad poznatim radničkim vođjom Ben Tillet, je uvažan član židovskog Board of Deputies; major Brunel Cohen je zet Stuart Samuela (brata Herbert Samuela). Major Nathan potučen je od ministra Goslinga, i predsjednik engleske cionističke federacije, g. Philipp Guadalle, koji je kandidirao kao liberalac propao je u izborima.

Iz dnevnika bivšeg engleskog poslanika Lorda Bertie. U predzadnjem broju donijeli smo izvadak iz dnevnika lorda Bertie, koji se odnosi na pregovore sa baronom Rothschildom glede Palestine. Iz ovog dnevnika jasno se vidi, kako je lord Bertie bio protivan palestinskoj politici Lloyd Geor-

ga i lorda Balfoura. Domašamo danas jedan razgovor, što ga je imao lord Bertie sa Lloyd Georgom 20. aprila 1917., koji je također izvadjen iz ovog dnevnika.

»Upozorio sam Lloyd Georoga, da Židovi nisu borbeni rasa, pa ako potpomognemo cionistički pokret i stvaranje židovskih kolonija u Palestini, oni bez britske i francuske pomoći ne će biti u stanju da se brane od Arapa. Stavio sam pitanje: kako će djelovati na Arape, ako Engleska na ovaj način potpomogne Židove. Sjetio sam Lloyd Georoga, da se francuski utjecaj u Siriji i Palestini upire o francusko-rimokatoličko svećenstvo i njihove škole. Konačno sam rekao, da protestanta Ribot (onda premier u Francuskoj), i ako je sklon, da prizna naše pretenzije u Palestini, ne bi se usudio pristati na jedan protektorat Palestine i takvu kombinaciju, koja je protivna francuskim šovenima, narodu i rimskom klerusu. — Lloyd George nije znao, da je Ribot protestanta i rekao je: »Francuzi će morati priznati naš protektorat; mi smo onamo došli osvajanjem i ostat ćemo tamo, jer nemamo naročite religiozne interese, pa smo jedina sila predestinirana da vlada pučanstvom, koje se sastoji od muslimana, Židova, kršćana i dr.« — »Vi dakle predlažete«, rekao je lord Bertie, »da zauzmemo mjesto Turaka, da čuvamo mir između raznih vjerskih i političkih stranaka?« »Da.« odgovorio je Lloyd George.

Pod datumom od 14. decembra 1917. izvještava lord Bertie o jednom razgovoru sa lord Milnerom o cionizmu, u kojem je lord Bertie sa svoje strane izrekao mišljenje, da je cionizam nesmišao. Milner — piše dalje — sam nije »bijesni cionista«, nada se ali, da bi cionizam mogao za Englesku biti od velike koristi. — Kratko vrijeme za objelodanjenja Balfourove deklaracije javlja lord Bertie pod datumom 30. decembra 1917., da je lord Balfour svoje potpomaganje cionizmu obrazložio razlozima financijske, političke i duševne naravi. G. Paul Cambon, francuski poslanik u Londonu izvjestio je lorda Bertie o svom razgovoru sa Balfourom, koji je naveo za razlog deklaracije, da predobije one američanske Židove, koji su za Palestinu, a mogli bi dati i omogućiti zajmove. Dalje Balfour osjeća, da bi se moralo učiniti interesantni eksperiment, da se osnuje židovska država. Cambon sjetio je Balfoura na proročanstvo, da bi židovski kralj značio svršetak svijeta. Balfour je odgovorio, da bi takvo rješenje bilo još interesantnije.

»Times« o britskoj arapskoj politici. Pod naslovom »Neuspjeli eksperimenti« domaša londonska »Times« članak, u kojem kritikuje englesku orijentalnu politiku, naročito onu u Arabiji. Među ostalim veli: Jedna vahabitska intervencija na granici Palestine ili Iraka naravno se ne može trpjeti. Ako emir Abdala hoće da ostane engleski štitićenik, ne smije nas kompromitirati lošom vladom. Kralj Feizul u Iraku ali vlada konstitucijom, pa bi ova zemlja, koja je tek počela da privlači engleski kapital, ako se napusti, na veselje Turaka i ruskih boljševika opet zapala u kaos. Britska je vlada sanjala o jednoj arapskoj konfederaciji. Ovaj plan još nije propao i ako sadašnje stanje u Arabiji tako prikazuju neprijateljski raspoloženi kritičari. Engleska se mora ograničiti na sklapanje ugovora sa pojediniim vladarima i ne smije intervenirati. Arapi sami moraju naći puta da postignu uniju.

Jewish Board of Deputies u Londonu zasjedao je 26. oktobra, pa je podnešen izvještaj pravnog i parlamentarnog odbora. U izgledu je, da će odbor poduzeti sve, da se promjene stroge naredbe u pogledu useljenja inozemaca. G. d'Avigdor Goldsmid izvjestio je na to o Joint Foreign Committee (odboru za izvanje poslove). G. Lucien Wolf podnio je Savezu Naroda pritužbu protiv grčkog zakona o nedeljnom počinu u Solunu. Konstatovalo se, da pitanje nedeljnog počinu u odredbama za manjine nije precizirano, pa stoga Savez Naroda nije mogao intervenirati. Lucien Wolf stupio je onda u vezu sa grčkom delegacijom, koja mu je išla u susret. Obećala mu je, da će vlada predložiti parlamentu shodne promjene ove naredbe.

G. Lucien Wolf imao je u Ženevi razgovor s grofom Apponyiem, šefom mađarske delegacije. G. Wolf mu je predložio, da mađarska vlada podnese Internacionalnom Sudištu pitanje, je li zakon o numerus-claususu saglasan sa klauzulama o manjinama u ugovoru od Trianona. Istodobno ustanovio je g. Wolf u sporazumu sa sekretarijatom Saveza Naroda glavne crte apela, koji će Joint Foreign Committee uputiti Savezu Naroda, ako mađarska vlada ne bi primila ove predloge.

U jednom razgovoru sa ministrom vanjskih posala u Rumunjskoj g. Ducem, složio se g. Wolf sa ministrom, da se odmah ustanovi jedna komisija, koja će proučiti i pregledati pritužbe u vezi sa zakonom o državljanstvu.

U pogledu poljskog zakona o državljanstvu dao je grof Skrzyński, ministar izvanjih posala izjavu, da će po povratku u Poljsku uzeti stvar u ruke, da udovolji Židovima.

K radu mandatarne komisije Saveza Naroda. U savezu sa zasjedanjem komisije izdao je sekretarijat Saveza Naroda knjižicu, u kojoj se bavi mandatarima. Među ostalim bavi se i Palestinom, pa veli:

Palestinski mandat ustanovljuje, da je mandatarina sila odgovorna za to, da stvori takve političke, administrativne i ekonomske priake, da se osigura stvaranje židovske narodne domaje i razvitak samoupravnih institucija. Jewish Agency predviđena je kao javna korporacija, koja ima da sa administracijom zajedno radi u stvarima, koje se tiču židovskog pučanstva. Cionistička Organizacija smatra se Agency-om. Ona ima da poduzme korake, da stvori korporaciju svih onih Židova, koji hoće da saraduju kod izgradnje Palestine. Administracija ima da uz odgovarajuće prilike olakša imigraciju Židova i naseljenje Židova u poljoprivredu. Građansko pravo, koje će se uvesti omogućiti će sticanje palestinskog građanskog prava svim onim Židovima, koji su se stano naselili u zemlji. S druge strane mandatar obvezuje administraciju, da čuva prava i položaj ostalog pučanstva, da se ne zapostavi ovom politikom.

Spominje se, da je britska vlada predložila nekoliko prijedloga u pogledu jedne komisije, koja će urediti pitanje Svetih Mjesta. Ovi prijedlozi još nisu prihvaćeni po svim u Savezu Naroda zastupanim državama. Britska vlada se nada, da će ove države predložiti plan, koji će se moći primiti.

Naglašava se, da se mandatski teritoriji upravljaju u ime naroda kao cjeline i to uključuje indirektnu odgovornost svih njegovih članova. Kontrola nad mandatima ima u prvoj instanci Vijeće Saveza Naroda. Permanentna mandatarna komisija samo je savjetodavno tijelo. Ona nema moći, da stvara zaključke i mandatornim silama daje direktno upute. No zaključci, Vijeća stvarat će se u većem dijelu na temelju ispitivanja i poticaja komisije.

Mandatarna komisija ispitivat će administraciju sa stajališta principa Saveza Naroda. Prema tome se ne će zadovoljiti sa negativnom zadaćom, da konstatuje tek, je li mandatarina sila ostala unutar granica danih joj punomoći, već će ispitati, jesu li one i dobro iskorišćene i je li administracija prikladna interesu domaćeg pučanstva.

Komisija ispituje i proučaje svaki izvještaj u prisutnosti opunomoćenog reprezentanta mandatarne sile, koji ima da daje svaku informaciju. Kad se dovrši diskusija i reprezentant se povukao, odlučuje komisija o izvještajima, koji se imaju predložiti Vijeću. Opažanja se saopćuju mandatornoj sili, koja ima pravo, da sa svoje strane doda razjašnjenja. Ovakva razjašnjenja objelodanit će se zajedno sa opažanjima komisije.

Vatikan zahtijeva zastupstvo u Savezu Naroda. Katolička štampa naglašava potrebu jednog direktnog zastupstva Vatikana u Savezu Naroda u svrhu čuvanja interesa katoličke crkve, naročito u Palestini. U jednoj tek nedavnoj audienciji bivšeg državnog podsekretara Vatikana, a sadašnjeg papinog poslanika u Madridu, Mgr Toleschinia kod pape, dogovoreno je držanje španjolske vlade, koja je već jednom predložila zastupstvo Vatikana kod Saveza Naroda. Drži se, da će švicarska vlada podupirati ovaj predlog. »Popolo d' Italia« tvrdi, da je u vatikanskim krugovima zaključeno, da se oficijelno zatraži ovakovo zastupstvo.

Odgovor talijanskih cionista katoličkoj uniji. U vezi sa zasjedanjem mandatarne komisije predala je egzekutiva talijanske katoličke unije za Sveta Mjesta Savezu Naroda memorandum, u kojem protestuje protiv cionističke politike u Palestini. Među ostalim ovaj memorandum izvadjaju ovo:

Odbijajući od sebe svaku rasnu mržnju i svako antisemitsko osjećanje, talijanska katolička unija vidi u cionističkom djelovanju želju za povećanje židovskih prava u Palestini, koja idu za invazijom i profanacijom. Unija smatra cionistički pokret materijalističkom i protukršćanskom koncepcijom historije i stoga ga ne priznaje. Unija poriče etničko i nacionalno pravo po cijelom svijetu raštrkanih židovskih grupa na osvojenje zemlje, koju su izgubili prije 2000 godina.

kod izvršavanja svih općih jevr. zadaća. Prelazi se na izbor Uprave novosnovanog Saveza, pa je ista izabrana jednoglasno: Predsjednica Jelena de Majo (Beograd), potpredsjednica Eliza Feldmann (Beograd) i Ilka Böhm (Sarajevo), sekretari: Sofija Almuli i Rena Flajšer (Beograd), blagajnik Jovanka Farhi (Beograd), članovi Saveznog Odbora: Tina Finci, Rustika Mandil, Ruža Pops, Jelena Koen (svi iz Beograda), Tereza Fischer (Sarajevo), Sidonija Mangold (Bečkerek), Henrijeta Tau (Tuzla), dra Lustig (Novi Sad), Dora Weiss (Osijek) i po jedna članica iz Subotice i Sombora.

Time je dnevni red bio iscrpljen, pa je predsjednica Jelena de Majo zaključila kongres.

Popodne bila je izložba radova Zanatlijske Škole Jevr. Ženskog Društva. Izloženi su bili ručni radovi, odijela i rublje, pa su izazvali sveopće udivljenje. Navečer bio je u Palači priredjen banket, kojemu su prisustvovali mnogi gosti i gošće, pa je raspoloženje bilo vanredno i utisak odičan.

Pozdrav Saveza Židovskih Omladinskih Udruženja kongresu Jevr. Ženskih Društava. Pozdravno pismo, koje je Savez naših omladinskih udruženja uputio kongresu Jevrejskih Ženskih Udruženja u Beogradu, izazvalo je tamo živu diskusiju, a u nekim nežidovskim listovima posve neispravno tumačenje. Radni Odbor S. Ž. O. moli mas, da za informaciju naše javnosti objelodanimo u cijelosti ovo pozdravno pismo, pa ga niže donošamo:

**Kongresu Jevrejskih Ženskih Udruženja
Kraljevine SHS
Beograd.**

U ime Saveza Židovskih Omladinskih Udruženja Kraljevine SHS pozdravljamo skupljena jevrejska ženska udruženja naše Kraljevine, sabrana na svome prvom kongresu, koji ima da ujedini rad svih udruženja i da stvori mogućnosti jednovitijega i uspješnijega nastojanja u svim područjima socijalnoga i karitativnoga jevrejskog djelovanja.

Veliki su zadaci, koji čekaju Savez Jevrejskih Ženskih Udruženja. Valjat će izgraditi ferijalne kolonije i osnivati stalna dječja skloništa i domove, kojih će zadatak biti i karitativan i u potpunome smislu jevrejski. Isto je tako znatno, da Savez J. Ž. U. pomaže svako nastojanje, koje će ići za osnivanjem jevrejskih dječjih vrtova, stvaranjem omladinskih domova i sličnih institucija, što im je svima svrha, da jevrejskoj djeci i omladini dađu ljubavi za jevrejstvo, jevrejskih vrednota, te da ih odgoje za valjane ljude i dobre građane.

No kolikogod je znatan i važan ovaj humanitarni rad, ne smije jevrejska žena zaboraviti dom i porodicu. Kao što je jevrejska žena oduvijek čuvala kućno ognjište, da ne ugasne plamen vjere i jevrejstva, kao što je ona vršeci stare običaje ucjepljivala djeci ljubav k jevrejstvu, tako ona i sad, kad jevrejski život i jevrejska svijest u našim domovima bivaju sve slabiji, mora pomoći nastojanje omladine, koja hoće da iznova oživi jevrejsko osjećanje i da ispuni dom i porodicu jevrejskim životom.

Jevrejska će majka razumjeti težnju, koja danas pokreće njenu djecu, težnju, da se povrate svim srcem i čitavim bićem jevrejstvu, da jevrejskom odgojom postanu potpuni ljudi i da saradjuju u izgradnji Palestine, vječne domovine jevrejskoga naroda. Ona će odgajati djecu jevrejski dajući joj što više jevrejskih vrednota, a pomagat će taj jevrejski odgojni rad dajući joj u ruke knjige jevrejskoga sadržaja i napose »Haaviv«, list jevrejske mladeži, koji već treću godinu s lijepim uspjehom vrši svoj zadatak, te je omilio svima čitaocima, ali još nije naišao u starijih, i napose u jevrejskih žena na onaj prijem, koji zaslužuje.

Želeći kongresu najbolji uspjeh nadamo se, da će jevrejske žene i na svome prvom kongresu i u svome nastajnom radu dovoljno naglasiti i vršiti svoje dužnosti u jevrejskoj odgoji djece.

Zenića. Na Simhat-tora priredila je židovska omladina sijelo za djecu, za koje se može ustvrditi, da je potpuno uspjele. Prisutno 60 djece pozorno je saslušalo govor predsjednice gdje Ade Papp, koja im je rastumačila značaj blagdana. — Isti dan priredilo je udruženje veoma uspjele sijelo sa biranim programom, koji je u najboljem raspoloženju prisutnih trajalo do kasno u noći.

Mitrovica. U nedjelju 5. o. mj. održana je svečana služba božja za prije ravno godinu dana umrlog hav. Berislava B. Kraussa. B. Krauss bio je osnivač »Židovskog Omladinskog

Kola« i Mjesne Cijonističke Organizacije, a isticao se i inače svojim cijonističkim radom.

Poslije službe božje održao je hav. Adolf Gross govor, u kojem je iznio pokojnikovo djelovanje i završio ga zaključkom Omladinskog Kola, da se pokojniku u čast otvori vrt, u koji će omladina svakom zgodom nastojati zasaditi po koju maslinu. U tu svrhu započeta je još u hramu akcija i donijela lijepe rezultate.

Zaruke. Naš sumišljenik, član Radnoga Odbora S. C. J. dr. Otto Braun zaručio se sa gđicom Blankom Levi iz Prijedora. Srdačno čestitamo!

Klara Ozmo. 1. novembra umrla je u Sarajevu gđja Klara Ozmo, majka naših sumišljenika Alberta i dra Morica Ozme. Njima kao i ostalim članovima porodice izričemo iskreno saučeeće. Zihrona letova!

Rena Alkalaj. Kako doznajemo, preminula je u Tuzli gđja Rena Alkalaj, majka sumišljenika g. Alberta Alkalaja u Sarajevu, pa njemu i ostaloj rastuzenoj porodici izričemo naše najiskrenije saučeeće. Pokojnici laka zemlja.

»Judeja«. U subotu, 8. novembra u 8 i pol sati navečer održat će se prvo redovito sijelo u društvenim prostorijama, Palmotičeva ulica 16. Tema referata: Političko stanje cijonizma s obzirom na izbore u Engleskoj i događaji na blizom Istoku. Gosti dobro došli!

Muzička sekcija zagrebačke židovske omladine.

Orkestralna grupa ima pokuse svakog utorka u 8 sati na večer u Talmud-Tori (Palmotičeva 16). Pozivlju se svi omladinci, koji žele muzicirati u ovoj grupi, da se čim prije jave i dođu na pokuse sa instrumentima, jer se kasnijim dolaskom zadržaje napredak grupe. Grupu vodi Alfred Pordes.

Mješoviti pjevački zbor se osniva. U nedjelju, 9. XI. u 5 sati poslije podne u Talmud-Tori održaje se proba glasova, na koju se pozivlju svi omladinci i omladinke, koje žele u zboru pjevati. Privremeno vodi grupu Egon Goldner.

Grupa solista. Umoljavaju se omladinci, koji žele upoznavati židovske kompozicije, da se čim prije jave na adresu: Egon Goldner, Palmotičeva ulica 16 (Mensa). — **Uprava »Sekcije«.**

ČAJANKE ŽIDOVSKOG NARODNOG DRUŠTVA U ZAGREBU.

U nedjelju 9. novembra o. g. u 3½ sati popodne priredjuje Židovsko Narodno Društvo svoju prvu čajanku u restauraciji Anđelo (Nova Pivana) u Draškovićevoj ulici.

Ovime započinje opet niz ovih ugodnih i lijepih priredaba, kojima je jedina svrha, da goji društvenost medju zagrebačkim Židovima. Za kasnije čajanke odbor je pripravio i program. Upozoravamo da je ulaz besplatan i da su cijene jela i pića iste, kao u svakoj drugoj kavani.

POVJERENICIMA ŽID. NAR. FONDA.

Za nekoliko nedjelja slavit će opet židovski narod Hanuka-blagdan, uspomenu na herojske borbe Makabejaca za oslobođenje svoje domovine. Ove dane iskoristila je vazda uprava Keren Kajemeta Lejjsrael za provedenje velike akcije. U svim mjestima priredjivane su zabave, a djeca provela su sabirnu akciju.

Pozivljemo vas, da i ove godine na te dane priredjujete zabave u korist Žid. Nar. Fonda i da ujedno provedete dječju sabirnu akciju. Uprava Keren Kajemeta odlučila je, da će ove godine raspisati natječaj za nagradu marljivim sabiračima, koji će dobiti lijep dar. U obzir za natječaj dolaze svi oni, koji najmanje skupe 200 dinara.

Obraćamo se stoga na Vas s molbom, da ovu

Hanuka-akciju

što bolje pripravite, kako bi postigli lijep uspjeh. Direktorij Keren Kajemeta traži od nas, da u zimskoj sezoni t. j. od Hanuke do Purima namaknemo dvije trećine propisanoga kontingenta, jer je to vrijeme, kad se najviše radi, pa treba u tim mjesecima osigurati postignuće propisanoga kontingenta.

Ne propustite zgodu, da na Hanuku priredite zabavu! Tražite i od drugih institucija, koje priredjuju zabave, da daju 10% u korist K. K. L.!

Bilo bi vrlo žalosno i od ogromne štete po našu stvar, kad ne bi mogli namaknuti ove godine propisani nam kontingent.

Očekujemo, da ćete svi izvršiti svoju dužnost i osigurati time uspjeh naših nastojanja.

**Uprava Keren Kajemeta Lejjsrael
za Jugoslaviju.**

IZ RADNOG ODBORA SAVEZA ŽID. OML. UDRUŽENJA KRALJEVINE SHS.

I. Uputa za prijavu članova saveznih udruženja i grupa.

1. Prijava članova za radnu god. 5686. (1924.—25.) traje od 10. XI. do 10. XII. 1924. Poslije će se primati prijave samo uz naročito obrazloženu molbu.

2. Svako savezno udruženje imade učiniti spisak u tri primerka, na kojem se nalazi: a) tekući broj, b) prezime i ime člana, c) godina rođenja, d) zvanje, e) tačna adresa, f) naznaka »redoviti« ili »izvanredni« savezni član. Najprije se ispisuje redoviti (iznad 15 godina).

Dva primjerka šalje se Savezu, dok se treći ostavlja kod tajništva udruženja.

3. U mjestima gdje imade dva ili više sav. udruženja, prijavljuje svako udruženje samo one članove, koji se izričito žele prijaviti Savezu preko dotičnog udruženja. U tu svrhu imade se kod tajništva udruženja nalaziti spisak sa potpisima dotičnih članova uz odgovarajuću izjavu.

No pored toga imade udruženje na kraju spiska donesti imena onih svojih članova, koji su se prijavili Savezu preko drugog sav. udruženja i navesti dotično udruženje.

4. Svaki redoviti član bilo kojeg sav. udruženja počevši od 10 godina mora biti prijavljen Savezu, te je za eventualnu neprijavu odgovorno svako udruženje, gdje je dotični začlanjen.

5. Za redovitog člana Saveza, koji ove godine prvi put pristupa Savezu, imade se priposlati vlastoručno potpisana sav. pristupnica. (Dobiva se kod Radnog Odbora S. Ž. O. U-a.) Prema tome je to za dosadašnje redovite sav. članove nepotrebno, no oni, koji su dosad bili izvanredni članovi Saveza, a sada postaju redoviti, moraju pristupnicu priposlati.

6. Svaka promjena (istup iz udruženja, promjena adrese, prelaz u drugo savez. udruženje itd.) imade se Savezu odmah prijaviti, a ujedno provesti i u spisku, koji se nalazi kod tajništva udruženja.

7. Prema stiglim spiskovima izdavat će se nove iskaznice za godinu 5685. (1924.—25.).

Opaska za upis novih sav. članova.

Na pristupnici mora se nalaziti štampilj udruženja ili potpis onog funkcionara, koji je upis obavio. Neka se svakog člana upozori na izvadak iz pravilnika, odštampan na strani 3. pristupnice.

II. Pristup pojedinca u Savez.

U mjestu gdje nema sav. udruženja, mogu i pojedinci, koji se slažu sa ciljevima Saveza, zamoliti od Radnog Odbora SŽOU-a, da ih primi u Savez kao članove, pojedince. I oni moraju Savezu javiti: a) ime i prezime, b) godinu rođenja, c) zvanje, d) tačnu adresu i potpisati sav. pristupnicu.

III. Iz financijskog referata.

A) **Savezna članarina.** Prema zaključku Sav. Vijeća u N. Sadu iznaša **savezna članarina 10 Din. polugodišnje** za svakog saveznog člana. Sav. članarina za I. polugodište mora da bude Savezu poslana preko sav. udruženja ili grupa (kod sav. članova — pojedinaca direktno Savezu) najkasnije do 15. decembra 1924. Budući da Savez treba što prije novaca (za izdavanje sav. edicija i drugih potreba), to se umoljavaju sav. udruženja, grupe i pojedinci, da sav. članarinu po mogućnosti odmah pošalju.

B) **Savezne edicije treba odmah platiti, kad ih Savezna udruženja prime.** Za sada trebaju Sav. udruženja platiti slijedeće edicije, koje su već primili: »Božić i Hanuka« (5 primj.) 15 Din.; Dve deklamacije i »Hanuka« igrokaz 10 Din.

PRICHE ZA ŽIDOVSKU DJECU.

Uprava Keren Kajemet LejIsrael u Zagrebu izdala je ovu knjigu, koja je pored lijepoga sadržaja i vrlo lijepo opremljena. Knjiga se može dobiti kod uprave uz **CIJENU OD DIN 25.—.** Pošto zaliha nije velika, upozorujemo reflektante, da odmah naruče ovu knjigu, jer se kasnije naružbe ne će moći uvažiti.

OGLAS

Tražimo dobrog KANTORA

koji ujedno vjeronauk u pučkoj i višoj pučkoj školi podučavati i šohet biti mora.

Zahtijeva se školovan glas i znanje hrvatskog jezika. Nastup odmah.

Beriva 24.000 dinara i 3 hvata drva godišnje, stan sa vrtom i oko 3 kg mesa šehite tjedno.

Izraelitska bogoštovna općina
Donji Miholjac

Našim pretplatnicima

VEĆ SMO U ZADNEM KVARTALU OVOGA GODIŠTA, A JOŠ UVIJEK MNOGI PRETPLATNICI NISU NAMIRILI SVOJU PRETPLATU. UMOLJAVAMO SVE NAŠE PRIJATELJE, DA NAM SMJESTA POŠALJU ZAOSTALU PRETPLATU, DA UPRAVA LISTA UZMOGNE UDOVOLJITI SVIM SVOJIM OBVEZAMA.

PORED TOGA UMOLJAVAMO SVE SUMISLJENIKE, DA SVAKOM ZGODOM NASTOJE NAČI NOVIH PRETPLATNIKA, KAKO BI NAŠ LIST DOISTA PRODRO U SVE ŽIDOVSKKE KUĆE.

UPRAVA »Z I D O V A«.

Traži se

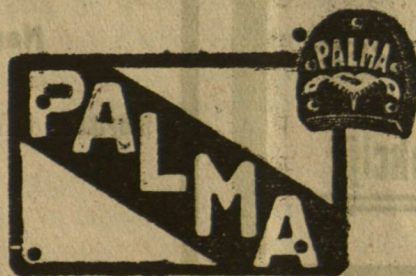
NAUČNIKA

za trgovinu mješovitom robom.
Reflektanti neka se jave kod
ŽIGE SCHIDLOF, Gora

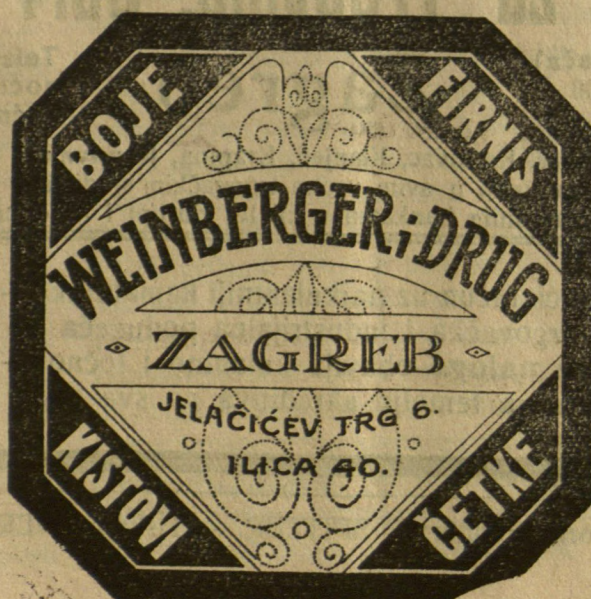
„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.
Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

Nosite radi njihovih mnogih prednosti

Kaučuk pete i potplate.

STAKLANA

BRAČA GROSS

ILICA 84. ZAGREB Telefon 12-27.

Veletrgovina stakla porculana i kuhinjskog pribora.

Najjeftinije vrelo za nabavu:

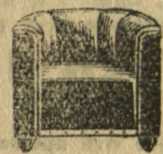
Svih vrsti stakla
Porculana
Svjetiljaka
Ogledala
Okvira
Staklenih ploča
Raznog kuhinjskog pribora

NA MALO I VELIKO

Najveći izbor letvica za okvire.

Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.

Klubgarniture počam od 800 D
Sve popravke

„ETERNA,, Fuhrmann i drug,
ZAGREB, Samostonska ul. 1.

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA ZAGREB TELEFON
ULICA BR. 5 ZAGREB BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE STRUKE.

SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30

Komisijono skladište tt.
Gebrüder Böhler & Co, A.-G.
Wien Berlin

Željezo
Željezna roba
Cement
Sav građevni materijal

Židovi Jugoslavije!
Darujte obilne priloge
za osnutak jugoslaven-
ske halučke farme u
Erec Israelu!

Tražite li elegantne cipele

za jesen i zimu, izvolite razgledati naše izloge i uvjerite se o **kakvoći i jeftine cijene!**

ŠANDOR EBENŠPANGER

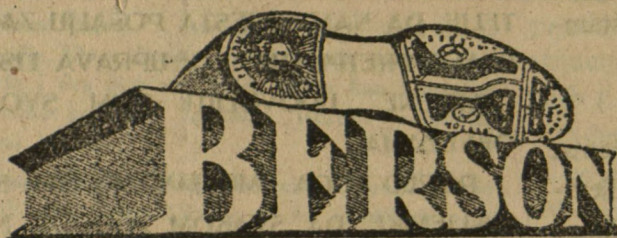
Skladište cipela

Ilica 2

„MIRIS“

tvornica običnog i
toaletnog sapuna
Bjelovar

**Gumene pete i
Gumene potplate**

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebjene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Orlovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posredovanje nepremetnih poslova

**J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.
REISSZEUFGABRIK
NÜRNBERG**

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.

Dioničarsko društvo

„**MERKUR**“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebitina. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

PAMUK

sve vrsti i
u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,

Boškovičeva ulica broj 15

Brzjavni: DIANA Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)

Wiener Bank-Verein

Hrvatska podružnica Zagreb

Jurišićeva ul. 22

Brzjavni naslov: BANKVEREIN

Obavlja sve bankovne transakcije

Prva banatska fabrika makarona i testa
a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzjavni: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjesta iz
garantovane čiste banatske krupice (gries)
po napuljskom sistemu uz najpovoljnije
cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvode po nadzorom bečkerečkog nadzornika
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

Centralna Banka za Trgovinu, Obrt i Industriju d. d.

Jelačićev trg broj 4 (vlastita palača)
Dionička glavica: Din. 80,000,000.—
Brzjavni: Centrobanka.

Zagreb

Telef.: Devizni odio: 3-07, 10-77, 13-33;
noćna služba: 7-78; mjenjačnica: 5-56;
kućna cen.: 2-85, 7-13, 7-96, 11-94, i 12-23.

Podružnice: Brod n/S., Djakovo, Ivanec, Karlovac, Klanjec, Krapina, Koprivnica, Maribor, Novi-Sad, Požega, Ruma, Varaždin i Vel. Trgovište. — Afilirani zavodi: u svim većim trgovačkim središtima Jugoslavije — Izravne veze: sa prvo-razrednim bankama u cijeloj Europi i Americi.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun uz najkulantniji kamatnjak — Eskomptira mjenice i devize — Financira i osniva obrtnička, trgovačka i industrijalna poduzeća — Kupuje i prodaje valute, devize vrijednosne papire. — Burzovne naloge obavlja kulantno i točno — Izdaje čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta.